

TOPONÍMIA DELS POBLES VALENCIANS

BENAFIGOS

L'ALCATÉN

ACADEMIA
VALENCIANA
DE LLENGUA

**AJUNTAMENT
DE BENAFIGOS**

INSTITUT CARTOGRÀFIC VALENCIÀ

ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA
SECCIÓ D'ONOMÀSTICA

COORDINACIÓ I GESTIÓ
Unitat de Recursos Lingüísticotècnics

RECULL I TEXT
Jesús Bernat Agut

GRAFISME
Esperança Martínez Molina

© Acadèmia Valenciana de la Llengua

Col·lecció: Onomàstica
Sèrie: Toponímia dels Pobles Valencians
Benafijos, 199

Editat per: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua
Av. de la Constitució, 284
46019 València
Tel.: 963 874 023
Adreça electrònica: avl@gva.es

Amb la col·laboració de l'Ajuntament de Benafijos

ISBN: 978-84-482-6129-0

Depòsit legal: V-3045-2016

Impressió: gràfiques vimar

Alcalá de Guaj. 11 • T. 91 151 61 20 • Plazma • Madrid

www.avl.gva.es

BENAFIGOS

*Vistabella està en un alt, Atzeneta en un planet
Xodos damunt la Roca, Benafigos en un collet*

Esta dita oronímica descriu perfectament la situació del poble al capdamunt d'un collet o tossal, d'una penna que li dóna el nom. El municipi de Benafigos, situat a 945 metres sobre el nivell del mar, es troba al bell mig del terme, flanquejat pels barrancs de la Redonda, al nord, i de la Cormana, al sud. A ponent del poble s'estenen el pla del Pou, l'Agotxal i el pla de les Séquies, fins que s'alça la lloma de Benafigos, amb els 1.075 metres del pla dels Mollons, veí de la Penarroja. On s'apleguen Atzeneta, Vistabella i Benafigos, trobem el tossal del Vidre (1.089 metres), el punt més alt del terme. Des d'ací, amb un traçat prou recte, s'arriba a l'enforcall del barranc de la Cormana amb la Ramblella, que prové de terres d'Atzeneta. Rebatejada com a *rambla de Benafigos*, s'allarga fins que aboca en la rambla d'Atzeneta, en l'extrem meridional del terme.

Amb tot, és el riu de Montlleó el que abraça, des del nord, tot el llevant del terme (35,6 km²), amb voltes que solquen i dibuixen un dels paratges més encisadors de les nostres comarques. Des del morral de la Buitrera, roca prominent veïna del Ròbol, es pot contemplar el cingle Verd i la grandiositat de les parets de la roca de Penyacalba, del terme de Culla, amb la bellesa frondosa que davalla des de l'Hortissella fins al riu que serpenteja.

Benafigos, que apareix en una carta de donació de 1263, ha sigut part de la Setena de Culla, com els pobles veïns, també del Maestrat, al llarg de cinc segles. Va pertànyer a Guillem d'Anglesola, que en 1303 el va vendre a l'Orde del Temple. El 1319, per donació, va passar a l'Orde de Montesa. La seua població, en gran part disseminada pels masos, sempre ha sigut escassa. En 1910 va aplegar als 919 habitants; en canvi, en el 2013 en són 161. Entre el 1960 i el 1975, les comarques de l'àrea de Barcelona i de la Plana de Castelló van acollir la major part de la població emigrada; este descens poblacional sembla haver-se frenat en l'actualitat.

Els conreu de cereals, tradicional del pla de Benafigos, ha sigut substituït, en gran part, per l'avellana. Al sud del terme coexistixen les granges de porcs amb l'oliva, l'ametla i les hortalisses estiuenques.

El paisatge feréstec d'una part del terme, farcit de roques i coves; els carrascals, que guarden exemplars centenaris; els pinars de la Lloma; paratges com l'ermita de l'Hortissella (1569), i la bellesa del poble, encimbellat sobre el collet, mereixen ben bé la visita de Benafigos i del seu terme.

ELEMENTS FÍSICS

Orografia

Cap de la Serra
Coll del Vidre (o de la Xaparra)
Collet de Cansalada
Collet de Coves
Collet de la Caseta Roja
Collet de la Llosa
Collet dels Rebolls
Collet Gros
Cova de l'Aigua
Cova de la Morranda
Cova de la Soterranya
Cova del Boscarró
Cova Llonga
el Cabeço
el Cabeçolo
el Castellet
el Clapissalet
el Frontó
el Morralet
el Tossal
la Bastida
la Pedrenyera
la Peralta
la Rotxa
la Selleta
Lloma de Benafigos
Lloma de la Caparra
Morral de la Buitrera

Morrals Pardos
Pinar del Mas de Marín
Pla d'en Tossals
Pla de Benagai
Pla de la Creu
Pla de les Séquies (o de Benafigos)
Pla de les Talaioles
Pla del Pou
Pla del Tossalet
Pla dels Mollons
Roca de l'Estaca
Roca de la Teula
Roca del Portell
Roca Foradada
Roca Trencada
Roqueta Roja
Tossal de Cisco
Tossal de la Costa
Tossal de la Vinya
Tossal de les Forques
Tossal de les Trencades
Tossal del Mas de la Serra
Tossal del Mas de Marín
Tossal del Vidre
Tossal Pelat
Tossalet de l'Olivar
Tossalet de la Soterranya

Hidrografia natural

Barranc d'en Coll
Barranc de l'Aigüeta
Barranc de l'Hortissella
Barranc de la Carrera
Barranc de la Cormana
Barranc de la Covassa
Barranc de la Figuera
Barranc de la Foia
Barranc de la Garrovera
Barranc de la Redonda

Barranc de la Ruda
Barranc de les Egües
Barranc de les Trencades
Barranc de Vinyassa
Barranc de Xular
Barranc del Bancal Redó
Barranc del Clapissalet
Barranc del Covarxo
Barranc del Mas d'Escrig
Barranc del Portell

Barranc del Pou d'Esteve
Barranc del Sarsalet
Barranc del Vidre
Barranc dels Cocons
Barranc dels Mallols
Barranc dels Terrers
el Fondo del Ròbol
els Ullals
Font de la Cormanà
Font del Bassiet
Font del Fondo del Ròbol

Font del Gumbau
Font del Mas d'Escrig
Font del Mas de Marín
Fonts de l'Hortissella
l'Agotxal
la Gàrgola
Rambla d'Atzeneta
Rambla de Benafigos
Riu de Montlleó
Ullal del Corral de Pons

Hidrografia artificial

Bassot del Mas Nou
Pou d'Esteve
Pou de Berto

Pouet d'Airó
Pouet de les Forques

PRESENCIA HUMANA

Poblament

Benafigos
el Tarragó
el Tossalet
els Albis
els Cocons
els Extremals
l'Horteta
l'Olivar
l'Olivera
la Barbereta
la Casassa
la Clapissa
la Cormanà
la Cormaneta
la Fonollera
la Garrovera
les Bodegues
les Serretes
Mas d'Escrig
Mas de Benagai
Mas de Buserar
Mas de Cabedo

Mas de Camao
Mas de Collados
Mas de Collet
Mas de Coves de Baix
Mas de Coves de Dalt
Mas de Doro
Mas de Ginés
Mas de Gumbau
Mas de l'Ombria
Mas de la Blanca
Mas de la Costa
Mas de la Font de la Figuera
Mas de la Gàrgola
Mas de la Porróna
Mas de la Serra
Mas de les Serradetes
Mas de les Trencades
Mas de Lleó
Mas de Marín
Mas de Patiràs
Mas de Raqueta
Mas de Roc

Mas de Sidre
Mas de Sidre de Dalt
Mas de Taó
Mas de Vives
Mas de Xocolate
Mas del Boscarró
Mas del Civil
Mas del Colladar
Mas del Pi

Mas del Pla
Mas del Portell
Mas del Pou
Mas del Secretari
Mas del Tossal
Mas del Venturo
Mas Nou
Pla del Pou

Partides i paratges

Bugres
el Bovalar
el Castellar
el Portell
el Ròbol
el Tarragó
els Mallols
els Porrassars
els Racons
Forcall del Riu
la Flotà
la Morrandà
la Pedrenyera
la Redonda

la Soterranya
les Bodegues
les Cambrelles
les Serrades
les Serradetes
les Trecades
lo Ginebral
Volta de Baia
Volta de Generosa
Volta de Gori
Volta de la Mangranera
Volta de Miquelon
Volta del Boqueró
Volta del Porró

Vies de comunicació

Camí d'Albocàsser
Carretera d'Albocàsser
Carretera d'Atzeneta a Vistabella
Carretera dels Ivarsos

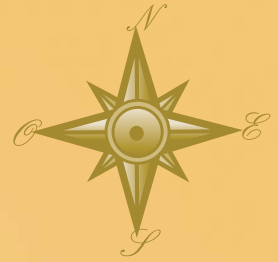
Pista de la Cormana
Pista de la Lloma
Pista del Pla d'en Tossals
Pista del Riu

Altres llocs d'interés

Bodega d'Ambrós
Carrasca de Camao
Carrasca de Germà
Carrasca de la Font
Ermita de l'Hortissella
Ginebre del Mas de Vives

Ginebre del Mas Nou
la Teuleria
Molí de Marcel·lí
Oliveres de les Bodegues
Pi de la Casassa

Presència humana

TERME DE VISTABELLA
DEL MAESTRAT

TERME DE CULLA

TERME D'ATZENETA DEL MAESTRAT

